

Poslovno poročilo za september

Mesec september je po svojem poslovnem rezultatu zelo enak mesecu avgustu. Že takrat smo ugotavljali, da je po sezonskem zatišju v mesecih juniju in juliju, nastopilo povečanje prodaje. Na osnovi tega smatramo, da so tudi drugi rezultati proizvodnje in produktivnosti posledica zadovoljive situacije na trgu.

Seveda pa ne moremo biti pomirjeni z dejstvom, da je naša likvidna sposobnost (plačilna sposobnost) iz dneva v dan slabša. To je sicer v zvezi s splošno situacijo v širšem gospodarskem prostoru, kar pa ne zmanjšuje naših težav in ne nudi dovolj upanja na hitro in učinkovito rešitev. Neplačanih računov naših kupcev je vsak dan več, pa tudi mi povečujemo svojo zadolženost. Naš položaj bi bil že zelo težak, če ne bi dobili nekaj dodatnih kreditov in če nam Splošna gospodarska banka ne bi odločila plačila anuitet, ki so zapadle ob polletju.

V tem mesecu so prvič obračunane premije po novem pravilniku. Premije se nanašajo na rezultate poslovanja v mesecu avgustu. V novi sistem planiranja so vključeni: prodajna služba, izvoz in uvoz, gospodarska priprava proizvodnje ter vodstveno osebje v proizvodnji. Po posameznih premijskih osnovah so izkazani faktorji, ki so enaki odstotku v katerem je presežen oziroma nedosežen plan:

proizvodnja	faktor 3
prodaja	faktor 10
zaloga izdelkov	
— domači trg	faktor 8

zaloga izdelkov — izvoz	faktor 3
zaloga surovin	faktor 6
zaloga polizdelkov	faktor 4
zaloga nedokončane proizvodnje	faktor 6
terjatve:	
skupne	faktor —1
Hrvatska	faktor —1
Srbija	faktor —3
izvoz	faktor 1

Če bi bili po vseh pokazateljih rezultati v okviru plana bi bil povsod izkazan faktor 10. Faktor, ki je nižji od 10 pomeni, da so tisti rezultati od tega, kar je bilo planirano, slabši. Tako tudi iz premijskih kazalnikov edine odbitne postavke v avgustovskih premijah. Splošna ocena ob prvem izračunu premijskih podatkov je ta, da je povprečje novih (skupinske) premij nekoliko višje od splošne premije za vse ostale, ki niso vključeni v novo (skupinsko) premiranje. Vendar so med delovnimi mesti, ki so vključena v (skupinsko) premiranje tudi taka, kjer je premija nižja od splošne. Ali bo povečanje osebnih dohodkov na nekaterih večjih delovnih mestih pomenilo tudi preobrat v našem poslovanju, se bo pokazalo v nekaj mesecih. Vsekakor pa bo treba še analizirati vse premike v osebnih prejemkih in možnosti vpliva posameznih delovnih mest na določene poslovne rezultate, ki so vključeni v premijske osnove.

Povprečje osebnih dohodkov za celo podjetje za mesec september je enako juliju in avgustu in znaša 770,— N din.

Branko Prhne

KAKO JE Z REKONSTRUKCIJO V »ELMI« ŠE Z DRUGE PLATI

(nadaljevanje)

Proizvodna hala povzroča največ komentarjev zato, ker nas je tu čas prehitel. Prodaja instalacijskega materiala je iz znanih razlogov upadla. Sredstva, ki bi jih lahko vložili v njeno dokončno usposobitev, smo morali prebiti v kritje zalog končnih izdelkov, če smo hoteli proizvajati vsaj v takem obsegu, kot smo. Posledica tega je, da proizvodna hala še ni v celoti izkoriščena. V njej se stihijsko razvijajo: odlagalni prostor, skladiščenje končnih izdelkov, pa tudi transformatorski oddelek, ki je že preseljen. Po predvidevanju deluje le skladišče polizdelkov. Stihijski razvoj koriščenja tovarniškega prostora je vedno škodljiv in bo verjetno tudi pri nas imel posledice. Verjetno smo letos v dokaj razburljivem vzdušju pokazali premalo interesa za preselitev montaže v novo halo. Ureditev montaže bi že v nekaj mesecih opravičila sredstva za ureditev sanitarij, žensko garderobo pa bi začasno lahko postavili v neobdelan prostor, saj je že ogrevan.

Nobena rešitev ni taka, da ne bi imela slabih lastnosti, še manj pa taka, da različni ljudje ne bi imeli različnega mnenja o načinu rešitve. Tako je verjetno tudi pri zasnovi naše hale. Zato ne imejmo nobeno oceno za dokončno, četudi je napisana v zelo avtoritativnem stilu.

Koncept (zamisel) hale sloni na povezavi vseh dosedanjih objektov — ki so se razprostirali v obliki črke F (skladišče, stara hala, površinska obdelava) — v zaključno površino, v kateri se, in se bo tudi v perspektivi brez pregrajevanja z zidovi, razvrstili tehnološki proces. V tovarni ni nič stalnega in tudi ne sme biti, zato smo dali prilagodljivosti prostora pri projektu poseben poudarek. Da smo v tem pogledu ravnali prav, nam priča že sedanja situacija: trafo oddelek moramo povečati, za skladišče končnih izdelkov potrebujemo še enkrat večji prostor kot smo ga potrebovali pred dvema leti. V obstoječi hali to lahko realiziramo. Mislím, da je prav, če smo prekinili s težnjo, da so delovni prostori podolgovati objekti, v katerih se dejavnost, kakršna je naša, težko racionalno razporeja zato nam ni treba žalovati zanjo. Za sorazmerno nizke prostore, ki jih potrebuje naša vrst industrije, smo želeli razsežen, ne podolgast objekt, je še vedno najprikladnejša in najsvetlejša, šedna konstrukcija strehe. Zaradi tega smo se zanjo odločili, četudi ob vsakem vremenu ne bo dovolj dnevne svetlobe za fina dela. To v sodobni industriji sploh ni več pogoj.

Prigovor na izvedbo prezračevanja bom pojasnil kar s primerjavo v hi-

POMEN POZNAVANJA STROŠKOV

Hkrati s poslovno dejavnostjo nastajajo tudi njeni stroški. Zato si ni mogoče misliti dobrih poslovnih odločitev brez poznavanja stroškov, ki jih te povzročajo. Sestavljanje predkalkulacij in obračunskih kalkulacij na primer ni potrebno samo zato, ker jih zahtevajo gospodarsko-financijski predpisi, temveč zlasti zato, ker so podlaga za poslovne odločitve. Gospodarska organizacija kratko malo ne more nastopati na trgu, ne da bi poznala stroške svojih proizvodov. To velja tako za notranji kakor za zunanji trg. V obeh primerih nastajajo vprašanja v zvezi s postavljanjem in gibanjem prodajnih cen, ki so predvsem odvisne od stroškov. Da bi gospodarska organizacija vedela, s kakšno prodajno ceno lahko nastopa na trgu, mora poznati stroške, ki obremenjujejo posamezen proizvod. Prav tako mora gospodarska organizacija dobro poznati stroške, ki obremenjujejo posamezen proizvod takrat, kadar presoja, ali se ji pri tržnih cenah, kakršne so, izplača neka proizvodnja ali je nasprotno bolje, da v mejah svojih zmogljivosti pride k drugačni izbiri proizvodov. Brez poznavanja ustreznih stroškov npr. tudi ni mogoče pravilno odgovoriti na vprašanje, ali je za gospodarsko organizacijo ugodnejše, da pri kaki proizvodnji sodeluje s kooperanti ali da jo nasprotno v celoti opravi sama.

Ze iz zgornjih primerev vidimo pomen, ki ga ima poznavanje stroškov za pravilno vodenje prodajne in proizvodne politike v gospodarski organizaciji. Navedbi bi seveda lahko še primere s področja nabavne, finančne ali kake druge posebne poslovne politike. Čeprav je poslovna politika naša splošno izpostavljena najrazličnejšim vplivom, pa lahko trdimo, da njeno določanje in usmerjanje le ni izvedljivo brez poznavanja stroškov.

Podatke o stroških nam daje stroškovno računovodstvo. Ker oblikovanje poslovne politike ni izvedljivo brez podrobnega poznavanja stroškov, moramo seveda primerno organizirati že samo stroškovno računovodstvo. Ne zadošča zgolj takšna njegova organizacija, ki omogoča poslovni politiki podrobno poznavanje stroškov. Potrebno je, da omogoča poslovni politiki tudi pravočasno poznavanje stroškov. Zahtevi, ki ju postavlja poslovna politika pred stroškovno računovodstvo, sta torej dve: primernost podatkov in njihova pravočasnost.

Podatkov o resnično nastalih stroških ni mogoče uporabljati pri vsakodnevnih odločitvah, ker so uporabni prekasno, tj. šele po obračunskem obdobju in tistem času, ki je potreben za sam obračun. Le z zanesljivim planiranjem lahko pride do podatkov v najkrajšem času. Ravno to pa je potrebno pri poslov-

nih odločitvah, čeprav se moramo hkrati zavedati, da bodo razpoložljivi podatki manj natančni.

Z druge strani je s planiranjem stroškov v marsičem podan notranji kriterij za pravilnost stroškov, s čimer je omogočeno nadzorstvo nad njimi. V tej zvezi se med drugim zastavlja vprašanje odgovornosti za stroške. Samo nadzorstvo nad stroški, ki omogočajo plansko postavljenost merila, že nakazuje kje je mogoče raziskovati možnost za izboljšave. Pri takšnem raziskovanju je seveda potrebno proučiti vse činitele, ki vplivajo na stroške. Analizo stroškov pričnemo s tem, da ne obravnavamo več stroškov kot celote ali po posameznih vrstah, temveč jih proučujemo glede na to, kako se gibljejo, ko se obseg poslovanja povečuje ali zmanjšuje. Nadaljujemo jo s tem, da primerjamo stroške v raznih obdobjih ali pri različnih gospodarskih organizacijah in da proučujemo utemeljenost in neizbežnost posameznih vrst stroškov. Šele na temelju analize stroškov in poznavanja možnosti za prodajo je mogoče izbrati takšen program proizvodnje ali poslovanja, ki omogoča gospodarski organizaciji najboljše poslovne rezultate. Relativno pomanjkanje proizvodov na trgu ter varstvo domačih proizvajalcev pred tujo konkurenco sta v preteklosti omogočala prodajo ne glede na velike proizvodne stroške in zaradi njih visoke prodajne cene. Zato gospodarske organizacije niso bolj proučevale možnosti za zniževanje stroškov. Še več: mnogi voditelji gospodarskih organizacij so bili celo mnenja, da so poglavito področje njihovega dela stiki z organi družbene skupnosti, saj so npr. uspešno rešene zahteve, naj se spremenijo instrumenti, najhitreje in najlažje pripomogle, da so izboljšali poslovni rezultat. Odločni ukrepi za stabilizacijo gospodarstva in ureditev trga v zadnjem času pa ne pomenijo le preobrat na področju oblikovanja cen, ampak tudi preusmeritev k intenzivnejšemu gospodarjenju. Področje stroškov, ki je bilo v preteklosti iz opisanih razlogov nekoliko zapostavljeno, se uvršča v teh novih razmerah na prvo mesto med problemi, ki zanimajo upravljalce.

Spremljanje in proučevanje stroškov v gospodarski organizaciji torej nikakor ni zgolj strokovna naloga računskega sektorja. S to strokovno dejavnostjo je potrebno zagotoviti organom upravljanja podrobne in pravočasne podatke o prihodnjem, tekočem in preteklem poslovanju. Le tako bodo njihove poslovne odločitve lahko bolj realne in bolj pravilne.

(Dr. Ivan Turk: Stroški kot podlaga za poslovne odločitve) Izdala: Cankarjeva založba leta 1965

si. Po proračunu prezračevanja je pri 0°C zunanje temperature, predvidena 1,5-kratna izmenjava zraka na uro. Volumen (prostornina) hale je dobrih 10-krat večji od volumna sedanje montaže. Če bo v novi hali še enkrat toliko ljudi kot sedaj v montaži, bo v njej torej pri 0°C (ob tej temperaturi okna v montaži niso odprta), 7,5-krat boljši zrak kot v montaži, ki je še znosen. Ta prikaz je

sicer primitiven, vsakemu razumljiv, a zelo nazoren, ki bo lahko prepričal tudi kakšnega člana prevzemne komisije.

Ugotovitev glede zračnih curkov, ki jih povzročajo kaloriferji drži, toda projektant in izvajalec, ki sta v enem podjetju, morata na našo zahtevo to pomanjkljivost odstraniti s predelavo izstopnih šob. Tak sistem Nadaljevanje na 3. strani

NAGRAJEVANJE PO DELU ALI NAGRAJEVANJE PO UČINKU

Na prvi pogled niti ne opazimo razlike med obema izrazoma, in jih zato v vsakdanjem pogovoru zamenjamo oziroma istovetimo. Zaradi tega prihaja do mnogih nesporazumov, ne samo med nestrokovnimi ljudmi ampak tudi med teoretiki, ki se danes ukvarjajo s temi vprašanji. Proglašeno načelo socializma je »Vsakomur po njegovem delu«. Mnogi mislijo, da se ta stavek v današnjem času lahko glasi »Vsakomur po njegovem učinku«. Vprašanje — ali smemo oba stavka istovetiti ni zgolj teoretično ampak ima lahko tudi praktične posledice. Vrsta dela in učinek sta vedno vzročno povezana saj rezultat nekega dela, mora biti vedno neka družbeno priznana korist oziroma dobrina. Po rezultatih delo tudi cenimo, merimo, in hoteli bi ga tudi nagraditi. V tem trenutku pa nastopijo komplikacije kajti rezultat ni vedno povezan. Zaradi tega pri nagrajevanju nastopijo težave, ki jih ni mogoče rešiti z istovetenjem obeh pojmov. Ampak le s strogo ločitvijo. Oglejmo si do kakšnih zaključkov nas privede ločevanje dela od njegovih rezultatov. Rekli smo že, da je tu najbolj pomemben časovni razmak. Delo, ki daje neposredno vidne družbene rezultate je razmeroma redko saj bi sem lahko šteli le delavce v neposredni proizvodnji, v trgovini in podobno. Velika večina del v organizirani družbi pa je take narave, da njihovi rezultati niso takoj vidni, ker jih moramo šteti za pripravljala in pomožna, katerih cilj je priprava in razvijanje družbenega procesa proizvodnje.

Tako moramo ločiti delo, katerega rezultat je neposredno viden in merljiv, in pri katerem lahko uporabljamo merilo učinka; od dela, katerega rezultati so vidni po preteku določenega časa in katerega rezultat je vezan na učinek neposredno merljivega dela. V podjetju, v njegovi organizaciji in vsakdanjem življenju je ta razlika in obenem povezanost zelo očitna in lahko razumljiva.

Delavec, ki dela za strojem in katerega rezultat so gotovi polizdelki in finalni izdelki, lahko količino svojega vložnega dela meri s številom izdelanih komadov, toda tudi tu le v primeru, če so pogoji dela nespremenjeni. V proizvodnji pa je delo proizvodnega delavca šele zadnji člen proizvodnega procesa. Vsa ostala delovna mesta zajemajo pripravljala faze dela brez katerih si proizvodnje ni mogoče zamisliti. Zaradi tega so tudi pripravljala faze proizvodnega procesa sestavni del proizvodnje in je zato merilo učinka skupno — to je proizvodnja sama. Proizvodnja dobrin, za življenje družbe pa seveda ni sam zase zaključen proces. K njemu z enako pravico prištevamo delo trgovcev, delo učiteljev in profesorjev v šolah, delo znanstvenih institutov, delo zdravstvenih ustanov in tudi delo kulturnikov. Gotovo je, da je delo vseh udeležencev v družbenem proizvodnem procesu mogoče izraziti tudi v lokalnih učinkih, to je v enotah, ki veljajo samo za posamezen poklic oziroma panogo. Vendar pa se tu pojavlja nevarnost, da v skrbi za lokalni rezultat pozabimo na osnovni cilj, to je družbeni proizvodni rezultat — učinek. Vzrok je v tem, da je časovni razmik med vloženim delom in lokalnim učinkom mnogo manjši kot med delom in družbenim učinkom in že zaradi tega ne moreta biti v skladu. Iz tega sledi logičen sklep, da se nagrajevanje lokalnih učinkov odaljuje od načela nagrajevanja po družbenem učinku v sorazmerju s časovnim razmikom v družbenem proizvodnem procesu. V dokaz te trditve si oglejmo situacijo v vsakdanjih primerih:

1. Delavec za strojem proizvaja končni izdelek. Število izdelanih komadov je neposreden rezultat njegovih prizadevanj in merilo vložnega dela, če dela v nespremenjenih pogojih.

2. Konstrukter je izdelal načrt za končni izdelek eno leto pred pričakanjem serijske proizvodnje. Preden je dobil načrt dokončno obliko, je bilo potrebno izdelati večje število prototipov, bilo je potrebno opraviti mnogo preizkusov. Lokalni učinek njegovega dela je število načrtov in prototipov, od katerih je bil osvojen samo eden. Dokončno merilo uspešnosti in strokovnosti njegovega dela pa je samo osvojeni načrt oziroma sprejem izdelka na tržišču. V doslednem nagrajevanju po učinku bi moral konstrukter čakati na nagrado za vloženo delo, vse dokler izdelek ne pride na trg. Če pa bi nagrajevali število izdelanih načrtov pa bi naravnost stimulirali površno in nestudiozno delo.

3. Profesor na univerzi je posredoval najvišjo stopnjo strokovne izobrazbe inženirjem, ki so z dobrim uspehom končali študije. Lokalni učinek profesorjevega dela je število predavanj oziroma število podeljenih diplom. Realni — končni rezultat njegovega vložnega dela za vzgojo visokih strokovnjakov, pa je uspeh le-teh v proizvodnji — opisan v prejšnji točki. Tudi tu pride lahko do velikega časovnega razmaka in zato do nasprotja med lokalnim učinkom in finalnim učinkom. Nagrajevanje po lokalnem učinku stimulira veliko število podeljenih diplom, pri čemer je v nevarnosti kvaliteta.

Iz podjetniškega dela je karakterističen tudi naslednji primer: delo na analizi trga. V času gospodarske konjunktore se zdi delo na sistematični analizi in proučevanju trga nepotrebno, saj prodajala blaga teče in kupčija cvete. Ko pa se situacija na trgu spremeni, postanejo podatki, ki jih je analitik zbiral leta, izredno dragoceni. Ti podatki koristijo pri iskanju rešitev v preusmeritvi proizvodnje, v izboljšanju artiklov ali pa v zmanjšanju proizvodnje. Vse kakor se podjetje s pravočasnim spoznavanjem situacije in realnim ocenjevanjem možnosti lahko izogne

znatnim stroškom in škodi, ali pa celo poveča svoj dohodek. Pri takem, čisto strokovnem delu je lahko zelo velik časovni presledek od trenutka ko smo vložili določeno delo do trenutka, ko v preteklosti vloženo delo lahko koristimo. Tudi tu ne bi imelo smisla, da preštavamo tabele, ki jih analitik izdelal niti ne moremo čakati, da nastane gospodarski zastoj in škoda, da bi zvedeli koliko nam je njegovo delo vplivalo na finačni rezultat.

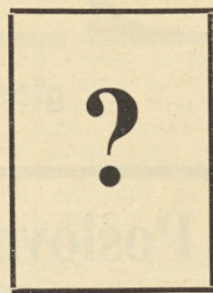
Že na teh primerih vidimo, da je realno merilo dela vedno le končni rezultat, opredmeten v proizvodnih dobrinah. Vmesni rezultati so časovno odmaknjeni in zato niso v neposredni zvezi s končnim rezultatom. Iz tega sledi, da nagrajevanje vmesnih rezultatov ni pravo nagrajevanje po učinku, ker ne stimulira prizadevanja za dober končni uspeh. Nagrajevanje po končanem proizvodnem rezultatu pa spet ne pride v poštev, ker se časovno ne sklada z vloženim delom. Izhod iz zagate je samo eden — nagrajevanje po kvaliteti dela po oceni odgovornih vodij in strokovno kompetentnih delavcev. Za kvaliteto dela pa je predvsem odločilna stopnja strokovne izobrazbe, praktične izkušnje in delovna zavest. Vse to pa so kategorije, ki se jih ne da meriti niti šteti, ampak jih je mogoče le ocenjevati; vse to pa le v kontekstu (povezavi, zvezi) podjetniških oziroma družbenih ciljev in potrebe.

Vprašanje ločitve pomena definicije nagrajevanja po delu od nagrajevanja po učinku je torej razmeroma pomembno načelno vprašanje. Iz podanih misli lahko napravimo zaključek, da je osnovno socialistično načelo nagrajevanje po delu vezano na kvaliteto dela, medtem ko je lahko nagrajevanje po učinku specifično za določena dela, v katerih je iz organizacijskih in drugih vzrokov potrebno rezultate dela ocenjevati ne samo po kvaliteti ampak tudi po količinah.

Nagrajevanje po delu in nagrajevanje po učinku tedaj nikakor nista istovetna pojma, ampak mora nagrajevanje po učinku biti podrejeno načelu nagrajevanja po delu, ki mora ostati osnova socialističnega nagrajevanja.

Branko Prhne

Naš razgovor z Borisom Glušičem

Za naš razgovor je tokrat izbran sodelavec Boris Glušič, službeno konstruktor, amatersko pa tudi karikaturnist, sodelavec našega STIKA. Razgovor bom tokrat posredovala v obliki vprašanj in odgovorov, zato naj bo moje prvo vprašanje:

1. Ali je za pritegnitev bralca bolj zanimiva pripoved razgovora ali zapis vprašanj in odgovorov?

Odg. Mislim, da je pripoved bolj enostavna za intervjuvanega, zanimivejša pa je prebrati direktn (neposreden) odgovor na zastavljeno vprašanje.

2. Znano je, da ima naš časopis premajhno število sodelavcev. Ali si že razmišljal koga naj bi še pritegnili med sodelavce in katere teme naj bi dobile več povdarka ali prostora?

Odg. Pomanjkanje sodelavcev pri »Stiku« bo verjetno stalni problem. Predlagam, da uvrstimo v program »Stika« tudi prispevke, ki bi jih napisali člani kolektiva, ki so bili na sejnih, ekskurzijah, na komercialnih potovanjih itd.

Dobrodošli in koristni bi bili tudi strokovni članki, ki bi obravnavali probleme, ki se nanašajo na našo proizvodnjo. Želim, da bi še kdo sodeloval v »Humoristični rubriki«.

3. Predlagaj enega ali dva naslova člankov, ki naj bi bila v naslednji številki »Stika« objavljena.

Odg. Predlagam uvedbo rubrike, ki bi seznanjala člane kolektiva z delom v oddelkih naše tovarne, mislim da še premalo poznamo delo svojih sodelavcev in ga zato ne znamo vedno pravilno ceniti in upoštevati!

4. Kolikor mi je znano, si bil ves čas po zaključnem šolanju zaposlen

REKONSTRUKCIJA PO FINANČNI PLATI

V zvezi s finančnim stanjem naše rekonstrukcije proizvodnih obratov, obstaja več aktualnih vprašanj kot na primer:

— Pod kakšnimi pogoji smo se odločili za rekonstrukcijo?

— V kakšnih pogojih in kako smo jo izvajali?

— Kje smo obstali?

— Kaj smo ob pričetku od nje pričakovali in kaj pričakujemo ob njeni dovršitvi?

Menim, da je to le nekaj vprašanj od nešteti, ki vrtajo v glavah in žepih članov našega kolektiva. Z razčiščenjem zastavljenih vprašanj pa upam, da si bo večina našla odgovor tudi na ostala.

— Leto 1963 je v znamenju še nadaljnje težnje za povečanjem proizvodnje z občasnimi krizami

— Osnutki, plan rekonstrukcije (1. faza) 37,4 milj. S din.

— Razširjen plan rekonstrukcije (1. in 2. faza) 535 milj. S din.

— Lastna sredstva 66 milj. S din.

— Kredit pri Splošni gospodarski banki ca. 374 milj. S din.

— Kredit pri Kreditni banki 60 milj. S din.

Iz prikaza pogojev se vidi, da se je tedanje vodstvo podjetja in kolektiv po svojih organih upravljanja, odločil za rekonstrukcijo v glavnem

na bazi (osnovi) kreditnih sredstev, to se pravi s sredstvi, ki se jih bo kasneje ustvarilo.

Pripomniti moramo, da je bil kredit pri Splošni gospodarski banki najet pod izredno težkimi pogoji. Da nam je Splošna gospodarska banka posodila 374 milijonov za 3 leta s 7% obrestmi, smo morali mi posoditi (obveznice) SGB 193 milijonov za 7 let s 6% obrestmi.

Iz lastnih sredstev, kredita Splošne gospodarske banke in Kreditne banke smo od leta 1963 do 1967 nabavili in zgradili:

1. galvanika	ca. 72 milj. S din
2. vhodni objekt s kotlarno	ca. 78,5 milj. S din
3. domača oprema	ca. 88,2 milj. S din
4. uvožena oprema	ca. 87 milj. S din
5. proizvodna hala	ca. 160 milj. S din
6. ostalo skupaj	ca. 15 milj. S din

Od uporabljenih sredstev moramo torej ustvariti še, računajoč z letom 1967 in dalje, okrog 320 milijonov starih dinarjev, kajti dolg pri Splošni gospodarski banki znaša še cca. 296 milj., dolg v Kreditni banki pa 24 milj. starih din. Praktično pomeni to, da moramo za že zgrajene objek-

te kotlarno, galvaniko in novo halo še krepko zavihati rokave in investirana sredstva zaslužiti.

Izvajanje rekonstrukcije v obdobju zadnjih štirih let je potekalo z oziroma na vse močnejše zmanjševanje investicijskih vlaganj v državnem in republiškem merilu, ugodno. Podjetja, ki so specializirana za investicijska dela (gradbena, inštalaterska), so si pričela močno konkurirati in smo uspevali na licitacijah del ugodneje, kot smo računali. Kakšen je pri tem prihranek, je težko oceniti; vendar je in delno blaži težke kreditne pogoje v Splošni gospodarski banki.

Sredstva iz kreditov smo izrabili, lastnih sredstev pa nimamo, ker moramo sredstva, ki jih ustvarjamo, v naših skladih hraniti za vračanje Splošni gospodarski banki in Kreditni banki. Tako smo obstali nekaj korakov pred ciljem:

— Sanitarije in garderobe v novi hali ca. 19 milj. S din

— Adaptacija prizidka stare hale ca. 10 milj. S din.

Skupaj okroglo 29 milijonov starih din čistih investiranih sredstev. Tu poleg moramo vsekakor še prišteti določena sredstva, ki bodo potrebna za urejanje instalacij in opreme ob Nadaljevanje na 4. strani

na istovrstnem delu, četudi si trikrat menjal delovne organizacije. Ali so bile Tvoje ustvarjalne sposobnosti v pravilni meri vzpodbujane in tudi priznane?

Odg. Da, tudi vzpodbujane so bile in včasih celo priznane. Sicer pa o svojih sposobnostih ne bi sam ocenjeval, zato so poklicani drugi.

5. Kaj bi bilo po Tvojem treba storiti, da bi se mlajši strokovni kadri hitreje in učinkoviteje uveljavili?

Odg. Kaj storiti? Delati pod dobrim vodstvom. Brez dela se je težko uveljaviti.

6. Strpnost in optimizem s kančkom humorja sta Tvoji značilni lastnosti. Povej prosim, kaj Te v naši delovni organizaciji najbolj moti in kaj je pri nas ali med nami takega, da si vsaj malo ponosen ker pripadaš tej sredini?

Odg. Želim, da bi bili odnosi boljši, posebno na relacijah od »gore prema dole«. Zadovoljen sem pa kadar nam uspe izdelati nov proizvod, orodje ali napravo, posebno če sem še sam kaj pripomogel.

7. Naštet vsaj tri zadeve ali primere (lahko tudi posamezno), ki po redu nujnosti terjajo najhitrejšo odnošno prednostno rešitev?

a) Rekonstrukcijo izvesti do kraja.
b) Hitrejše osvajanje novih artiklov.

c) Uvajanje male mehanizacije oziroma avtomatizacije v proizvodnjo, bo prej ali slej nujno.

8. Izkazal si se kot karikaturist. Ali je Tvoj edini hobi?

Odg. Karikature — to sploh ni moj hobi.

Povem pa, da se mi za malo zdi, če tisti, ki ga »namalam« preveč mirno prenese karikaturu ali pa če je še celo zadovoljen povrh tega.

In moj hobi? Imam jih več, eden od njih je kino!

9. Stanuješ v spodnjem delu Črnuče, torej nisi samo v času dela Črnučan. Veliko je želja, da se stanovanjsko okolje uredi, vendar vse naenkrat ne bo šlo. Kaj bi le lahko z malo denarja ali celo samo z dobro voljo bilo potrebno najprej in hitro urediti?

Odg. Zadnje čase so v spodnjem delu Črnuče precej razkopavali (vodovod, kanalizacija, telefon, el. vodi) zato bo res potrebno spet nekaj dobre volje in denarja, da bomo uredili okolico naših domov in ceste, to posebno velja za glavno cesto skozi Črnuče.

Fanči Žagar

Dogodki meseca

Septembra 1967 smo dobili naslednje nove sodelavce: orodjarja, Marjana Franka in Janeza Pernetca, strojna ključavničarja Janeza Jerana in Alojza Šimenea, diplomiranega psihologa Marjana Matka v kadrovske organizacijsko službo, Karla Mihlja, tehnika za preizkuševalnico, Antonijo Bizjak za materialno knjigovodstvo, priučena delavca za galvanostanislava Gortana in Jožeta Šenico ter Maksa Ivanuša za splošni oddelek.

Tri tedne je opravljala obvezno prakso Danica Bernik, dijakinja Ekonomske srednje šole.

Iz delovne organizacije so odšli: priučeni delavki iz montaže Darinka Tomljenovič in Alojzija Pšeničnik, delavec v galvaniki Metod Švajger, delavec v brusilnici Marjan Vode, ključavničar Ivan Kok, materialni knjigovodja Antonija Bizjak in pomožna kontrolorka Terezija Avsec.

Fanči Žagar

Naša sodelavka Vida Maček se iskreno zahvaljuje svojim sodelavcem, ki so ji ob smrti matere, izrekli sožalje. Hvala vsem, ki so prispevali cvetje in jo spremili na zadnji poti.

KAJ JE LINEARNO PROGRAMIRANJE?

Delavski svet našega podjetja je 12. VI. 1967 sprejel ponudbo »Biroja za operacijske in tržne raziskave« pri Gospodarski zbornici Slovenije, za izdelavo optimalnega proizvodnega programa na osnovi metode linearne programiranja. Ker si linearno programiranje pri nas šele utira pot, je marsikomu nejasno, kaj se skriva pod tem izrazom.

Začetki linearne programiranja segajo v 18. stoletje, ko so hoteli razni matematiki in ekonomisti z matematičnimi metodami reševati ekonomske probleme. Najprej so se pojavili matematiki, ki so poskušali opisati ekonomske sisteme z matematičnimi izrazi. Prvi na tem področju so bili učenjaki iz Francije, Madžarske in Nemčije. Modele linearne programiranja pa so prvi izdelali Rusi. Čeprav sta njihova strokovnjaka Leontijev in Kantorovič že v 50 letih tega stoletja visoko razvila to disciplino, se smatra za uradno rojstvo linearne programiranja leto 1947, ko je v ZDA skupina strokovnjakov pričela intenzivno raziskovati in razvijati te metode, katere so že uporabljali v II. svetovni vojni v mornarici in letalstvu. Takrat so dobile tudi ime »operacijsko raziskovanje« (angl. »Operation Research«).

Operacijsko raziskovanje je skup metod, ki koristijo matematične modele, da najdejo najboljše alternativne (izbirne) možnosti pri reševanju problemov z večjimi spremenljivkami. Ta disciplina se še danes intenzivno razvija in razširja področja porabe na celotno gospodarsko in vojaško dejavnost. Ker Rusi tem metodam v začetku niso polagali zadostne važnosti, so danes ZDA na tem področju daleč naprej. Njihova prednost je predvsem pri reševanju problemov podjetja, medtem ko je v Sovjetski zvezi in ostalih socialističnih deželah poudarek na reševanju problemov celotnega gospodarstva.

Najbolj znana in razvita veja operacijskega raziskovanja je linearno programiranje. Uporablja se lahko na področjih, kjer stroški ali dohodki, naraščajo ali padajo premočrtno s količino vloženih sredstev ali dobrih rezultatov. Tam, kjer je ta zveza skokovita, se uporabljajo druge metode operacijskega raziskovanja. Uporaba teh metod zahteva znanje višje matematike. Zato jih lahko uporabljajo le matematiki z ekonomsko izobrazbo. Strokovnjaki smatrajo, da linearno programiranje predstavlja najuspešnejše sredstvo analize v ekonomiki podjetja. Nobena metoda do sedaj še ni omogočila tako popolnega pregleda mehanizma delovanja celotne gospodarske organizacije in skladno s tem dala popolne odgovore o uspešnosti raznih ekonomskih procesov.

Tudi naš kolektiv se je odločil uporabiti te moderne metode na področju izračuna optimalnega (najbolj ugodnega) programa. Kaj je cilj tega programa, nam pove že sam naslov. V okviru danih kapacitet, stalnih prodajnih cen, stroškov in predvidenih tržnih potreb ima program namen določiti tak asortiman in količino proizvodov, da bo podjetje doseglo v okviru omenjenih pogojev, največji dohodek. To se doseže:

1. Iz proizvodnega programa se izločijo tisti artikli, katere se podjetju glede na dane stroške in dohodek ne izplača delati. Po drugi strani pa formirati tak asortiman in količino proizvodnje, da bo v danih pogojih dohodek največji. Seveda se mora pri tem upoštevati, da morajo v proizvodnem programu mnogokrat sodelovati tudi proizvodi, ki ne kažejo finančnega uspeha, ampak se morajo proizvajati zaradi izpopolnitve asortimana, katerega zahteva trg.

2. Za vse proizvode, ki se sprejmejo v proizvodni program, se dolo-

čijo tudi stroji, na katerih se bodo izdelovali. Na ta način so stroji iz finančnega vidika najbolj izkoriščeni. Če se postavijo ostre tržne omejitve in če se proizvodi zaradi izpopolnitve proizvodnega programa ne morejo opuščati, se v okviru programa optimalne proizvodnje izvrši samo ta razporeditev na stroje.

3. Za proizvode, ki ne pridejo v optimalen program, se izračuna, za koliko bi se morale povečati prodajne cene ali znižati stroški, da se nam jih spet izplača proizvajati. Z drugimi besedami, določimo mejo med konkurenčnimi proizvodi.

4. Z analizo matematične rešitve optimalnega proizvodnega programa pa lahko pridemo še do raznih dodatnih informacij.

Za prikaz uspešnosti metode, se finančni rezultati, dobljeni po programu, primerjajo s planskimi. Ko opisujem uporabo metode linearne programiranja v praksi, poudarjam, da moramo rezultate kritično presojati. Upoštevati moramo:

1. Predpostavke zaradi obsežnosti problema, ker ga ne moremo zajeti v vsej širini.

Nadaljevanje s 1. strani KAKO JE Z REKONSTRUKCIV »ELMI« ŠE Z DRUGE STRANI

ogrevanja imajo tudi drugje in jim dobro deluje; kot vsaka nova naprava ali orodje pa se mora nastaviti in umeriti ter dokončno izpiliti. Izvajalca bi morali torej na pomanjkljivost, preden dajemo dokončno oceno naprave v javnost, opozoriti.

Trditve o nezdružljivosti štanc z montažo v istem objektu se da izpodbijati, dokazati celo ugodnejše posledice postavitve štanc v večji kot manjši prostor. Ali se pri nas ropot v montaži res toliko razlikuje od ropota v štancah? To lahko zanesljivo pokažejo meritve, ne občutek. Ali ni v montaži vedno več strojev in naprav, ki povzročajo hrup (vibrobnikerji, zračne stiskalnice)? Ali ne pelje razvoj montažnih naprav tudi v hrup? Že na sedanje stanje bi morda lahko dali svoj prispevek k temu ljudje, ki se ukvarjajo s študijem dela. Kolikšen vpliv ima ropot pri štancah na pogoje dela, ki določajo daljši ali krajši standardni čas v primerjavi z montažo?

Prepričan sem, da bo bralec prejšnjega in tega članka imel boljše predstavlo o prednostih in slabih lastnostih zasnovane rekonstrukcije ter kot upravljalec tudi lažje razumel še

2. Predpostavke zaradi nerazpoložljivih podatkov.

3. Predpostavke zaradi pogojev, ki jih zahteva metoda.

Kot metoda raziskovanja, je linearno programiranje dalo ugodne rezultate. To nam dokazuje tudi obsežna uporaba teh metod v praksi gospodarsko visoko razvitih dežel. Pomembno pa je tudi to, da te metode ne dajejo samo direktnih učinkov, ampak se v mnogih primerih izboljša tudi organizacija podjetja in uredi dokumentacija, kar je nujno potrebno pri uporabi teh metod.

Vprašamo se lahko še, kaj lahko v Elmi pričakujemo od optimalnega (najbolj ugodnega) proizvodnega programa. Točne napovedi ne moremo dati, ker na končni rezultat vpliva cela vrsta faktorjev. Znano je samo to, da so proizvodne dejavnosti s širokim asortimanom idealno področje za uporabo metod operacijskega raziskovanja. Zato lahko z optimizmom pričakujemo rezultate analize in seveda v dosledni in pravilni uporabi teh izsledkov (ob nespremenjenih zunanjih pogojih) tudi ugodnejši finančni uspeh Elme.

Marko Sok

nadaljne ukrepe. Predvsem pa moramo razumeti, da marsikatero odločitev, ki smo jo sprejeli v preteklosti, danes ne odobravamo in bi v današnjih okoliščinah ukrepali drugače. Verjetno se nam tudi vsi današnji ukrepi čez nekaj let ne bodo zdeli posrečeni.

Dolničar Dušan

Nov pravilnik o delitvi OD

Te dni je pričela posebna 18-članska skupina z izdelavo nagrajevalnih osnov za nov pravilnik o delitvi OD. Po programu, ki ga je potrdil upravni odbor na svoji zadnji seji naj bi delavski svet podjetja ta pravilnik sprejel predvidoma 25. 3. 1968. O delu skupine in posameznih nagrajevalnih osnovah bomo bralce proti obveščali.

Vsem tistim, ki si morda od novega pravilnika obetajo splošno povišanje osebnih dohodkov lahko že danes pojasnim, da se to ne bo zgodilo. To lahko pričakujemo le od bolj učinkovitega in bolj gospodarnega dela. Od novega pravilnika pa si lahko obetamo le drugačno — bolj pravično razdelitev dohodka med posamezne skupine zaposlenih v tovarni.

Franc Križaj

VSAJ V „PROPAGANDI“ JE PISALNI STROJ VEDNO ZASEDEN!

Naše podjetje je med večjimi predelovalci umetnih mas — duroplastov (mase, ki po predelavi ostanejo trde in se ne morejo naknadno predelovati — imenovane tudi termoaktivne) v Jugoslaviji. Pa vendar, marsikomu izmed nas, ki ne dela na tem področju, niso poznane osnovne značilnosti posameznih vrst, katere vsakodnevno uporabljamo in prodajamo.

Za naše izdelke uporabljamo v glavnem tri vrste: fenoform (rjavi bakelit), urform (bela masa, polopas) in melaform (melamin). Za fenoform se uporablja tudi izraz fenoplast za stiskanje, za urform in meloform pa aminoplast za stiskanje.

Vse tri vrste pridobivamo na približno enak način. Formaldehid mešamo s fenolom ali z urea (karbamid) ali z melaminom in po kemičnem postopku dobimo fenolformaldehidno smolo, ureaformaldehidno smolo ali melaminformaldehidno smolo. Te smole so osnova za nadaljne praktično pridobivanje omejenih umetnih mas, kajti smole same direktno ne uporabljamo, ker je predraga in mehansko preslaba. Zato ji dodajamo razna polnila, barve in ostale potrebne dodatke ter z mešanjem in sortiranjem po debelini zrn pridemo do mase, kakršno uporabljamo za predelavo v naše izdelke.

Formaldehid, ki je prisoten pri vseh teh masah, pridobivamo iz plinov, ki nastanejo pri žarenju lesa v brezračnem prostoru — ali iz zemeljskih plinov, katere vodimo v vodo. Pri tem nastane poleg drugih raztopin tudi metanol, katerega izločimo in predelamo v plin formaldehid. Ta je zelo ostrega in nepri-

jetnega vonja. V vodi se topi v formalin.

Fenol pridobivamo iz premoga. Pri destilaciji premoga nastane katran, pri ponovni destilaciji tega izločimo različna olja. Ta olja pa vsebujejo med drugimi tudi fenol. Iz enega vagona premoga dobimo približno 9 kg fenola.

Za izboljšanje mehanskih, električnih in ostalih lastnosti, dodamo razne vrste polnil. Najobičajnejše polnilo je lesna moka. Za določene namene pa služijo še druga polnila: kamena moka, azbestna vlakna, tekstilna vlakna in ostali. Za uporabo teh je potrebno dobro poznati njihove dobre in slabe lastnosti. Kamena moka nam da dimenzijsko zelo obstojen izdelek, pri tem pa močno poškoduje orodje. Tudi grafit se uporablja kot polnilo, izdelki pa služijo kot polprevodniki ali pa za dele, ki so izpostavljeni trenju.

V masi je običajno 40 do 70 % polnila. Za dobre tekoče mase je potrebno do 50 % smole, te se uporabljajo za brizganje oziroma transferno stiskanje.

Za predelavo duroplastov se še vedno največ uporablja način direktnega stiskanja v zaprtih orodjih, ki morajo imeti točno odrejeno temperaturo. Pod vplivom toplote in pritiska postane masa plastična in zapolni obliko v orodju. Nadalje segrevanje pa služi za kemično reakcijo (vezava molekul v makromolekule), po kateri postane masa trda in ima popolnoma drugačne lastnosti. Pri tem se razvijajo plini, ki so največkrat vzrok raznih napak. Zato je poleg stalne enake temperature orodja, važno tudi pravočasno zrače-

nje — odpreti pot nastalim plinom.

Za predelavo so zelo zahtevni aminoplasti (polopas, melamin). Temperatura (140—150° C) ne sme odstopati za več kot ± 3° C. To pa z našimi zastarelimi termostati težko dosežemo. Fenoplasti so glede tega veliko manj zahtevni in je predelava lažja, temperatura je lahko od 145 do 180° C. Veliko pomoč pri predelavi nam nudi predgrevanje mase. Običajno je visoko frekvenčno predgrevanje. Pri tem se tableta po celem volumnu skoro enakomerno segreje do približno 120° C. S tem se občutno skrajša čas stiskanja, celo do 50 %, potreben pritisk je do 40 % lahko manjši. Površina izdelka je veliko lepša, mehanske lastnosti boljše. V nekaterih primerih pa sploh omogoča delo. Pri globokih in tankih stenah je možno dobiti dober izdelek samo s predgrevanjem, ker že v orodje vložimo delno plastično maso, ki je kmalu sposobna zapolniti obliko orodja. Tudi obraba orodja je občutno manjša.

Za izdelavo zahtevnejših izdelkov — ozke tolerance, tanke stene, je primernejša metoda transfernega stiskanja. Tu se pregrete tablete vložijo v poseben predprostor in nato skozi kanal vtiskuje v že prej stisnjeno formo orodja. Tega načina pri nas v glavnem še ne uporabljamo.

Skladišče za te mase mora biti suho, temno in hladno. Fenoform je lahko vskladiščen preko enega leta, dočim aminoplasti (uroform, meloform) samo do 6 mesecev. Po tem času se lastnosti mase poslabšajo, posebno tekočnost močno pade.

Sandi Knez

Pobuda za oblažitev stanovanjske stiske

Poznana mi je stanovanjska stiska nekaterih sodelavcev. Seznam tistih, ki pričakujejo stanovanja brez lastne udeležbe prav gotovo presega nekajletne finančne zmogljivosti podjetja. Kljub temu menim, da stanje ni brezupno, kajti nekateri naši sodelavci imajo nove hiše, z nezasedenimi prostori. Nekaterim manjka oprema, drugi imajo izdelane prostore le v surovem stanju in čakajo, da jih dokončno uredijo, ko bodo zbrali potreben denar.

Z nekaj dobre volje in občutka za človekovo stisko, bi lahko nekateri prosilci začasno prišli do stanovanja, lastniki hiš pa do denarja. Četudi izgledi za mojo pobudo morda niso najboljši, predlagam, da pristojna služba pokrene akcijo v tej smeri.

R. V.

Pobuda tov. R. V. predpostavlja, da so še med nami ljudje, »ki ljubijo svojega bližnjega kakor samega sebe«. Če so med temi tudi tisti naši sodelavci, ki imajo nedograjene ali nezasedene prostore v svojih hišah, tedaj lahko upamo, da njegova pobuda ne bo ostala »le glas vpijočega

v puščavi«. Zato prosimo vse, ki lahko in so voljni pomagati pri ublažitvi stanovanjske stiske, svojo pripravljenost sporoče na telefonsko številko 19.

Tisti, ki morda omahuje in se boji »nadležnih« najemnikov in oni, ki ga skrbi, kako ga bo mogoče odsloviti, takrat ko bo prostor rabil za sebe, lahko pomagamo z jamstvom podjetja. Obstaja namreč možnost, da bi se moral vsakdo, ki bi tako prišel do stanovanja, pogodbeno zavezati, da bo v 2—3 letih privarčeval za gradnjo novega stanovanja 10 % delež. Znano je namreč, da je delavski svet na svoji zadnji seji odločil, da bo v prihodnje izdvojil nekaj denarnih sredstev za gradnjo stanovanj po načelu, 90 % deleža podjetja in 10 % deleža posameznika. Mislim, da je to dovolj zanesljivo jamstvo tudi za najbolj nezaupljive in črnoglede lastnike hiš. Tisti, katerim bi odstopili del prostora v svoji hiši, se bodo po nekaj letih preselili v stanovanja, ki jih bo skupno z varčevalcem zgradilo podjetje.

Franc Križaj

Kritika našega časopisa

Tov. E. I. nam je poslal prvo pismo kritiko, oziroma pohvalo našega časopisa.

V njegovem precej obširnem pismu nas je opozoril na naslednje: Objavljali naj bi bolj izvirne članke: z vsebino, ki zanima našega delavca v neposredni proizvodnji. Meni namreč, da to, kar je bilo do sedaj objavljeno, ne zadovoljuje niti preprostega, kaj šele zahtevnejšega bralca. Moti ga predvsem uporaba tujih izrazov in slaba slovenščina.

Zaradi preveč kompliciranih naslovov ali same vsebine člankov, marsikateri član kolektiva sestavka sploh ne prečita. Članki naj bodo po njegovem mnenju napisani tako, da

jih bo razumel vsak član našega kolektiva. Graja urednike rubrik, ker se ne držijo točno začrtane smeri glede vsebine in oblike časopisa in meni, da moramo v zvezi s tem izpolniti še mnogo obljub.

Premalo pišemo o zvišanju osebnih dohodkov, saj je znano da so naše plače na repu plač v občini. Zanima ga tudi, zakaj se osebni dohodki ne morejo dvigniti vsaj tistim z najnižjimi prejemki. Nadalje meni, da bi morali več pisati, do kakšne stopnje smo prišli z reorganizacijo in reelekcijo, objavili naj bi imena vodilnih uslužbencev in imena služb, saj so oboji, ljudem po njegovem mnenju nepoznani. Čudi se, zakaj ne

pišemo ničesar o varnosti pri delu, o higieni v oddelkih, o delovni disciplini in odnosih nadrejenih in podrejenih ter obratno.

Kot odgovorni urednik bom skušal odgovoriti na njegovo pismo v nekaj besedah.

Da niso članki dovolj izvirni, oziroma taki, ki bi bolj zanimali delovnega človeka za strojem, je morda razlog v tem, da do sedaj prav iz teh vrst na žalost še nismo prejeli v objavo nobenega sestavka. Prav pisec izza stroja bi najlažje napisal članek, ki bi bil najbližji zaposlenim tako po vsebini in preprostosti. V prvi številki STIKA smo v nekaj člankih pozivali vse, ki jim teče pisana beseda, da se v čimvečji meri oglašajo. Vabili smo tudi tiste, ki jim pisanje ne gre od rok, obračali naj bi se na urednike posameznih rubrik ali njihove tovariše in bi njihova mnenja objavili v obliki razgovorov.

Glede slovničnih napak, priznam, da se ponavljajo. Do tega ne pride samo po krivdi avtorjev člankov, korektorja, temveč tudi zaradi tiskarjev. Za pisanje člankov nimamo posebej izločanih ljudi, pa tudi korekturo napravimo sami v podjetju, brez strokovnjaka za slovenščino. Glede prezamotanih naslovov člankov in prepogoste rabe tujk lahko povem, da se zares trudimo, da je tega čim manj, seveda dostikrat se temu ne moremo izogniti. Največkrat se uporabljajo tujke, ki so že povsem udomačene, tako da se več ne zavedamo, da so tujega izvora. (npr. kot absolutno, kolektiv, nekateri ste tudi Vi v članku sami uporabili, gotovo proti svoji volji). Očitek, da se uredniki ne držimo točno začrtane poti delno ne držijo, kajti zaradi majhnega števila dopisnikov, niso vse rubrike izpolnjene tako, kot smo predvidevali.

Zdi se mi, da je o višini osebnih dohodkov dovolj jasnih razprav na samoupravnih organih in da v STIKU objavimo lahko le njihove sklepe oziroma napovedi. Vsak preobrat

selitvi obrata montaže, in ostalih obratov, kar ni zajeto v investicijskih sredstvih. Ocenjujem, da bo potrebnih k 29 milijonom še ca. 16 milijonov iz sredstev za vzdrževanje, kar bi pomenilo, da nam za zaključitev rekonstrukcije manjka vsega še okrog 45 milijonov S din.

Ob tem stanju se odpirajo dileme: ali čim hitreje rekonstrukcijo končati, ali smo investirali ravno toliko, kolikor smo zmogli, ali pa smo šli predaleč? Nekdo je pristaš prvega, drugi se ogreva za drugo, tretji za tretje. Zaenkrat je naše stališče, da je prva likvidnost podjetja in če bomo v kaj investirali, bomo v tehnološke naprave, ki bodo reševale likvidnost in naše poslovno-proizvodne koncepte (zamislj, osnutke).

Rekonstrukcija naj bi nam nudila energetsko ureditev, ureditev kapacitet avtomatov in vrtnice s povišanjem produktivnosti dela, ureditev lakirnice in impregnacijskih prostorov in naprav, ureditev skladišč, pri tem pa z rekonstrukcijo proizvodnih obratov skrajšanje notranjih transportnih komunikacij (zvez). Vse to naj bi močno vplivalo na dodatno povečanje produktivnosti dela, kar pomeni, da se iz investiranega dinarja vrne dva, ali več. Koliko in v kakšnem času pa je odvisno od tega, kako srečno ali spretno roko smo in bomo imeli pri programiranju in realizaciji naših ciljev. Tako se to, kar smo z rekonstrukcijo želeli in kar želimo doseči, lahko samo uglašuje, manjše spremembe prvotnih konceptov, ne morejo ovreči celotnega koncepta rekonstrukcije, ker so taki posegi nesprejemljivo dragi.

Franc Novak

VPRAŠANJA ČLANOV UREDNIŠTVU

Tovariš Z. S. nam je poslal naslednje vprašanje:

Izdelal sem stroj za avtogeno varjenje pešal pribora. Dne 19. 1. 1967 sem komisiji za napredek prijavil izboljšavo. Od tega dne se v proizvodnem procesu tudi uporablja.

Po pravilniku o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih je čas za odločitev predloga že potekel zato prosim komisijo za odgovor.

Z. S.

Pismeni odgovor je tov. Z. S. med tem časom že prejel.

Urednik

v tej smeri bomo vsekakor objavili. Glede reorganizacije in reelekcije je bilo že nekaj napisanega. Toda kaj, koliko in kdo naj to piše, pa se mi zdi, da je to bolj dolžnost samoupravnih organov in določenih služb, kot pa samoiniciativnost uredniškega odbora. Mogoče bo to vaše opozorilo zadostovalo, da bomo lahko v naslednji številki objavili članek z omenjeno vsebino.

Zelo malo, oziroma nič še ni bilo napisanega o nesrečah pri delu, higieni, o odnosu med ljudmi itd. Vzrok je najbrž v tem, da se ti problemi pojavljajo v celotnem kolektivu na vseh nivojih, zato jih zadolžene službe ne morejo registrirati. Da bi prišli o teh problemih do izvirnih informacij, smo v glasilu uvedli posebno rubriko Javno mnenje. V ta namen je bil tudi postavljen nabiralnik, v katerega naj bi člani nevspečnosti napisali in tu oddali. Na žalost moramo ugotoviti, da se tega nabiralnika člani skoraj ne poslužujejo. Da bi ta rubrika zaživela kot želimo, potrebujemo pomoč vseh članov kolektiva.

Tovarišu E. I. se za omenjene pripombe najlepše zahvaljujem in želim, da bi se še oglasil.

Peter Arko